

Alles op maat regelen

Regionale, Federale en Europese verkiezingen

Op-Maat-Regelen. Dat is de rode draad van ons memorandum.

Omdat de groep personen met een handicap heel erg divers is. Dus ook hun noden en verwachtingen.

Omdat er niet 1 systeem is dat voor iedereen de beste oplossing is. Maar iedereen de vrijheid moet hebben om zelf te kiezen.

Omdat we geen genoeg nemen met halve maatregelen, die niemand op het lijf geschreven zijn.

Omdat wij vinden dat iedereen de regie in eigen handen moet kunnen nemen. En het eigen leven moet kunnen vormgeven.

Omdat wij gelijke kansen willen. Van bij de geboorte. Op school, op de arbeidsmarkt, in de vrije tijd, bij de uitbouw van een kwaliteitsvol leven.

Rechtenbenadering

Kando wil het belang benadrukken van een rechtenbenadering op ondersteuning in zorg, onderwijs, mobiliteit, hulpmiddelen enzovoort. De rechtenbenadering verschilt in grote mate met de klassieke benadering van ondersteuning gebaseerd op verlichting van noden.

Mensenrechten zijn universeel en onvervreemdbaar en kunnen daarom niet vervangen worden door vormen van gunsten of liefdadigheid. De rechtenbenadering mikt op duurzame en structurele verandering in de samenleving met als doel de hoogst mogelijke inclusie.

Kando wil het belang benadrukken van het recht op ondersteuning als uitgangspunt. Het kan niet zijn dat de uitoefening van dat recht afhankelijk wordt gemaakt van allerlei bijkomende voorwaarden zoals bijvoorbeeld de begroting.

Op-maat-regelen – onze actiepunten

- Verhoog de inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) tot boven de armoedegrens.
- Stel bij de berekening van de Integratietegemoetkoming een groter gedeelte van het vervangingsinkomen dat gevolg is van een inkomen uit arbeid (pensioen, ziekte, werkloosheidsuitkering) gelijk met een inkomen uit arbeid.
- Evalueer handicap multidisciplinair op basis van inspanningen en participatieproblemen en niet op basis van een medisch beeld of zorgnood.
- Maak zorgbudgetten welvaartsvast. Voorzie een indexering van alle zorgbudgetten en laat ze mee evolueren met de welvaart in ons land.
- Ontwikkel een proactieve visie op ondersteuning van jongs af aan, een perspectief 2023, met ruimte voor flexibele budgetten en een open-end-financiering.
- Ook mensen met een handicap hebben recht op een betaalbare verzekering op maat.
- Maak mensen niet monddood wanneer ze discriminatie willen aanvechten.
- Zorg dat de toegankelijkheidsverordeningen en voorschriften geen dode letter zijn.
- Maak openbaar vervoer integraal toegankelijk en zorg voor kwaliteitsvolle, flexibele en betaalbare alternatieven (aangepast vervoer, vervoer buitengewoon onderwijs, vervoer vergunde zorgaanbieder).
- Zorg voor een inschaling zorgtoeslag op maat, met de nodige openheid en transparantie naar de aanvrager.
- Geef als overheid zelf het voorbeeld door mensen met een handicap tewerk te stellen en zorg voor maatregelen die andere werkgevers overtuigen.
- Beperk zoveel mogelijk de eigen bijdrage voor mobiliteitshulpmiddelen. Adequate mobiliteitshulpmiddelen zijn een recht voor iedereen met een handicap.
- Stimuleer zoveel mogelijk het recht op keuzevrijheid en autonomie in de mate van het mogelijke bij beschermingsmaatregelen en zorg ervoor dat professionele bewindvoering betaalbaar blijft.
- Elk kind, en dus ook een kind met een handicap, heeft recht op regulier onderwijs. Zet daarom maximaal in op ondersteuning in het reguliere onderwijs, in plaats van plaatsen te creëren in het buitengewone circuit.
- Geef (verenigingen van) mensen met een handicap systematisch inspraak en consulteer hen over de inhoud van maatregelen die over handicap worden genomen.

Inhoud

Op-maat-regelen – onze actiepunten.....	2
1. Tegemoetkomingen voor personen met een handicap	5
1.1. De inkomensvervangende tegemoetkoming	5
1.2. De integratietegemoetkoming	5
1.3. Evaluatie van de handicap	6
2. Recht op ondersteuning	7
2.1. Zorgbudgetten in de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB)	7
2.2. Persoonsvolgende financiering (voor meerder- én minderjarigen)	7
3. Verzekeringen	10
3.1. Ziekteverzekering	10
3.2. Schuldsaldo-verzekering.....	10
4. Discriminatie en mensenrechten	11
Europese antidiscriminatie richtlijn	11
5. Toegankelijkheid	12
5.1. Toegankelijkheid gebouwen	12
5.2. Toegankelijkheid van producten en diensten	12
5.3. Monitoring en handhaving toegankelijkheid.....	13
6. Mobiliteit.....	14
6.1. Openbaar vervoer.....	14
6.2. Aangepast vervoer.....	14
6.3. Kwalitatief en betaalbaar vervoer voor mensen met een handicap naar buitengewoon onderwijs en dagbesteding bij een VZA	15
6.4. Kosteloze begeleiderskaart voor kinderen met een handicap	15
6.5. Parkeerkaart	15
6.6. Deelmobiliteit.....	16
6.7. Oplaadpunten	16
6.8. Passagiersrechten.....	16
7. Zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte	17
8. Werk	17
9. Gezondheidszorg en hulpmiddelenbeleid	18
9.1. Mobiliteitshulpmiddelen	18
9.2. Preventief beleid en therapieën	19

10. Bewindvoering	19
11. Onderwijs.....	20
12. Beeldvorming en media.....	21
13. Niets over ons zonder ons (Europees, federaal en regionaal)	21

1. Tegemoetkomingen voor personen met een handicap

Op de eerste plaats is het belangrijk dat we de huidige tweedeling behouden: een tegemoetkoming ter compensatie van het verminderd verdienvermogen (de inkomensvervangende tegemoetkoming) en een tegemoetkoming ter compensatie van de bijzondere kosten die het gevolg zijn van het gebrek aan zelfredzaamheid (de integratietegemoetkoming).

1.1. De inkomensvervangende tegemoetkoming

Prioritair voor ons is een verhoging van de inkomensvervangende tegemoetkoming tot boven de armoedegrens. Personen die omwille van hun handicap niet kunnen werken en geen ander inkomen hebben, hebben de grootste kans op armoede. Maar ook voor mensen die werken of samenwonen zijn er maatregelen nodig om de inkomensvervangende tegemoetkoming op een menswaardige manier te berekenen.

Voor de berekening van de inkomensvervangende tegemoetkoming moet op een andere manier rekening worden gehouden met inkomen uit arbeid en het inkomen van de partner. Het inkomen van de partner leidt er in vele gevallen toe dat de persoon met een handicap zijn inkomensvervangende tegemoetkoming volledig verliest, ook al heeft de partner een laag inkomen.

We vinden dat werken financieel onvoldoende aangemoedigd voor iemand met een verminderd verdienvermogen omdat de vrijstelling van het eigen inkomen uit arbeid veel te laag is. Bovendien gebeurt het soms dat het inkomen uit arbeid na belasting lager ligt dan de volledige inkomensvervangende tegemoetkoming.

Net zoals bij de integratietegemoetkoming zou een gedeelte van een socialezekerheidsuitkering op jaarbasis gelijkgesteld moeten worden met een inkomen uit arbeid. Een persoon die zijn inkomensvervangende tegemoetkoming combineert met een inkomen uit arbeid kan enkele weken per jaar werkloos of ziek worden. Dat kan een negatieve impact hebben op de tegemoetkoming aan personen met een handicap.

1.2. De integratietegemoetkoming

De integratietegemoetkoming moet voldoende hoog zijn om de bijkomende kosten die een handicap veroorzaakt, te kunnen betalen, zodat een persoon met een handicap een waardige levensstandaard kan handhaven. Pas daarom de bedragen van de integratietegemoetkoming niet alleen aan de levensduurte aan, maar laat ze ook mee evolueren met het algemeen inkomenspeil in ons land. Met andere woorden, maak ze welvaartsvast.

Bij de berekening van de integratietegemoetkoming wordt een grote vrijstelling verleend voor het inkomen uit werkelijk gepresteerde arbeid, en zo hoort het ook. De meerkosten die voortvloeien uit een handicap verkleinen niet voor iemand die werkt. Maar stel ook een groter gedeelte van het vervangingsinkomen dat het gevolg is van een inkomen uit arbeid (ziekte, werkloosheid, uitkering tijdskrediet, pensioen) gelijk aan een inkomen uit arbeid. Een persoon die recht heeft op een integratietegemoetkoming wordt buiten zijn wil om tijdelijk werkloos of ziek. Het gevolg is dat ook de integratietegemoetkoming vermindert. Net op het moment dat die persoon de integratietegemoetkoming nog harder nodig heeft.

Daarnaast zijn bepaalde afgeleide rechten gekoppeld aan de erkenning van de handicap, terwijl andere afgeleide rechten vereisen dat de persoon daadwerkelijk een tegemoetkoming voor personen met een handicap ontvangt. Kando vindt het onrechtvaardig dat personen met een handicap die een erkenning van hun handicap hebben maar geen uitkering krijgen, geen recht hebben op deze afgeleide rechten. Hun inkomen uit arbeid is na belastingen vaak nauwelijks hoger. De toekenning van één forfaitaire euro op basis van de erkenning lost dat probleem op.

De maatregel waarbij de integratietegemoetkoming bij een verblijf bij een vergunde zorgaanbieder wordt verminderd met 28% is achterhaald. In Vlaanderen betaalt de persoon met een handicap de woon- en leefkosten altijd zelf, ook al verblijft die bij een vergunde zorgaanbieder. Daarom vinden we het onrechtvaardig die tegemoetkoming te verlagen en vragen we dringend om deze maatregel af te schaffen.

1.3. Evaluatie van de handicap

De regels voor het bepalen van het verminderd verdienvermogen en de verminderde zelfredzaamheid leiden nu tot grote verschillen in interpretatie, in het bijzonder wat de omvang van het verminderd verdienvermogen betreft.

De evaluatie moet rekening houden met de inspanningen die een persoon en zijn omgeving moet leveren om bepaalde handelingen en taken uit te voeren. Bovendien mag een tewerkstelling of het volgen van een opleiding er niet toe leiden dat de gevolgen van een handicap lager worden ingeschat.

De sociale aspecten van een handicap worden nu onvoldoende in rekening gebracht. Een goede evaluatie van de handicap en de zelfredzaamheid moet multidisciplinair gebeuren. De schaal voor zelfredzaamheid die nu gebruikt wordt, vinden we op zich geschikt, maar ze moet multidisciplinair afgenomen worden.

De voorbije legislatuur kwamen er verschillende voorstellen om de schaal voor zelfredzaamheid te vervangen, onder meer door de invoering van de BELRAI. Maar BELRAI is enkel een hulpmiddel voor zorgverleners en zorgorganisaties om personen

in een complexe zorgsituatie op te volgen. Bij handicap draait het om veel meer. Onder meer over een belangrijk en langdurig participatieprobleem. En dat is niet wat de BELRAI capteert. Met Kando stellen we daarom een veto tegen de invoering van de BELRAI voor de inschaling voor een integratietegemoetkoming.

2. Recht op ondersteuning

2.1. Zorgbudgetten in de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB)

Een zorgbudget is een maandelijks tegemoetkoming voor mensen met een zware zorgnood, bv. mensen met ernstige gezondheidsproblemen en/of een zware handicap. De zorgbudgetten kunnen helpen een deel van de zorg en ondersteuning te betalen. Helaas is het zorgbudget een vast bedrag dat niet geïndexeerd wordt. Door de inflatie van de komende jaren, zullen mensen er veel minder ondersteuning mee kunnen inkopen in vergelijking met enkele jaren geleden. Voorzie daarom een indexering van alle zorgbudgetten en laat ze mee evolueren met de welvaart in ons land. Maak ze dus welvaartsvast.

2.2. Persoonsvolgende financiering (voor meerder- én minderjarigen)

Om optimaal te kunnen participeren hebben personen met een handicap vaak ondersteuning nodig. Zij hebben het recht om te bepalen op welke manier ze hun leven willen leiden en op welke manier ze hierbij ondersteund worden. Laat mensen, of ze nu minder- of meerderjarig zijn, zelf de regie van hun leven in handen nemen.

Voor meerderjarigen vervult de persoonsvolgende financiering al veel van die voorwaarden. Maar het systeem vertrekt vanuit een theoretische situatie waarbij er geen wachtlijsten zijn. We moeten onder ogen durven zien dat dit niet het juiste uitgangspunt is. We vragen daarom te werken aan een nieuw perspectiefplan 2025.

Het systeem met wachtlijsten en prioritering vraagt te veel middelen en menselijke tol. Als een persoonsvolgend budget wordt toegekend is dat omdat het noodzakelijk is en moet het direct worden uitgekeerd. Kando vraagt dus een open-end-financiering zoals dat vanzelfsprekend is bij andere sociale maatregelen.

Hervorm de huidige persoonsvolgende financiering op zo'n manier dat budgetten eerlijk en efficiënt verdeeld worden. En dat perspectief biedt aan elke persoon met een ondersteuningsnood en elk gezin en dit voor zowel voor minder- als voor meerderjarigen.

Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat ondersteuning gegarandeerd wordt op het moment dat ze het nodig hebben. Zorg dan ook voor een flexibele aanpassing van budgetten als personen met een hogere zorgwaarde of nieuwe zorgnoden worden geconfronteerd. Leg hen hierbij geen zware procedures op, maar vraag om een transparante motivatie via een bestedingsplan. Stop geen geld in dure procedures als je mensen geen perspectief kunt bieden op een noodzakelijk budget.

Behoud de bestaande bestedingsmogelijkheden van een persoonsvolgend budget omdat ze het principe van zelfsturing op basis van persoonlijke noden en kennis ondersteunen en breid dit uit naar minderjarigen.

Wij zullen de schaarste aan middelen en de wachtlijst nooit aanvaarden. De wachtlijst moet op een aanvaardbare termijn volledig weggewerkt worden. Wij zien zelf mogelijkheden in een nieuwe vorm. Door meer proactief en flexibeler te werken, kan de wachtlijst op 2 à 3 legislaturen weggewerkt worden.

- Behoud de huidige vorm van rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH) voor mensen met een vermoeden van handicap (met een maximum van 4000 euro/ 4 punten) maar maak rechtstreeks toegankelijke hulp persoonsvolgend voor mensen met een door het VAPH erkende handicap. In het huidige systeem zijn het de vergunde zorgaanbieders die beslissen wie, wanneer en hoe mensen toegang krijgen tot deze ondersteuning. Hierdoor is RTH per definitie niet persoonsvolgend. De mogelijke ondersteuningsvormen dienen te worden uitgebreid met alle bestedingsmogelijkheden van een persoonsvolgend budget.
- De ondersteuning voor personen met een handicap kan volgens Kando in een driestappenmodel:
 - Basispakket/procedureluwe trap voor een kleine zorgvraag tot maximaal 4000 euro per jaar, waarmee je alle bestedingsmogelijkheden hebt zoals bij het huidige PVB (assistentie, vrijwilligers, VZA, reguliere ondersteuning, zorgboerderijen...) We zijn ervan overtuigd dat mensen hiermee beter de noodzakelijke zorg kunnen organiseren en minder snel een hoog budget nodig hebben. Voorwaarde is wel dat ze hun zorg kunnen organiseren met alle aanbieders en niet enkel vergunde zorgaanbieders (VZA).
 - Tussenpakket/vereenvoudigde procedure wanneer mensen kunnen motiveren aan de hand van een bestedingsplan dat er meer middelen nodig zijn (tot maximaal 15.000 euro). Bij twijfel over het bestedingsplan kan een dienst of het VAPH onderzoeken waar het basispakket onvoldoende biedt voor de noodzakelijke ondersteuning en de persoon met de handicap eventueel leert om doelmatig om te gaan met hun budget.

- Pluspakket/uitgebreide procedure voor vragen die 15.000 euro overschrijden. Hierbij is, naast een bestedingsplan, een objectivering van de zorgzwaarte nodig.

In ons voorstel krijgt de persoon met een handicap onmiddellijk na aanvraag een (klein) budget. We zijn ervan overtuigd dat je zo veel preventiever kan werken. Je ontlast het netwerk, waardoor die ook langer ondersteuning kunnen blijven bieden en zich hierin gesteund voelen. Door preventief te werken, zal het uiteindelijke macro-budget kleiner worden. Mensen kunnen dan van in het begin al ondersteuning inkoop in plaats van wanneer het eigenlijk te laat is en het water aan hun lippen staat, en ze meteen heel veel budget moeten vragen.

Maar we blijven natuurlijk ook pleiten voor die open-end-financiering. Een scenario waarbij iedere persoon met een handicap middelen krijgt om zijn ondersteuningsnood mee in te vullen. Zodat in de derde stap er niet meer geprioriteerd moet worden. We verwachten ook dat de beleidsmakers werken aan een langetermijnvisie met een concreet stappenplan om hierin vooruit te gaan.

Net zoals bij de integratietegemoetkoming en de inkomensvervangende tegemoetkoming, ligt de finaliteit van het recht op ondersteuning op de realisering van het recht op participatie in de samenleving. De definitie van handicap gehanteerd door de VN en het Vlaams Agentschap voor Personen met een handicap verwijst daar uitdrukkelijk naar. Een inschaling met het oog op het toekennen van een persoonsvolgend budget of persoonlijke assistentiebudget moet vertrekken vanuit dat recht op participatie. Vandaar dat we ons verzetten tegen de BELRAI als instrument. BELRAI is enkel een hulpmiddel voor zorgverleners en zorgorganisaties voor personen in een complexe zorgsituatie op te volgen en daarom niet geschikt.

Mensen moeten geïnformeerde keuzes kunnen maken. Zorg voor voldoende laagdrempelige informatie en ondersteuning voor mensen met ondersteuningsvragen. Mensen moeten vanaf de eerste stap geholpen worden in hun verkenningstocht, zonder dat ze op deze informatie moeten wachten. Informatie moet vertrekken vanuit een betrokken hulpverlener, op mensenmaat, met objectieve, volledige en juiste informatie zodat mensen zelf kunnen kiezen.

Leg aan zorgaanbieders transparantie op over hun woon- en leefkosten. Hoe komen zij aan bepaalde bedragen? Een persoon met een handicap die beroep doet op de diensten van een VZA heeft rechten en plichten. Kando hecht uitermate veel belang aan het recht op individuele en collectieve inspraak en wil dat die alle kansen krijgt. Bovendien moet er gezocht worden naar manieren waarop gebruikers kunnen worden betrokken bij bijvoorbeeld de collectieve inspraak en het beleid van de vergunde zorgaanbieder. Een gebruiker, vertegenwoordiger van de gebruikersraad, in de raad

van bestuur van de VZA zou een stap in de goede richting zijn om te komen tot meer transparantie en inspraak.

Ervaringsmetingen kunnen een geïnformeerde keuze mee aanvullen. Kando is daarom voorzichtig positief tegenover een platform waarbij waarderingen en ervaringen gedeeld worden, zoals de "waarderingstool" binnen de zorg- en welzijnssector, op voorwaarde dat dit platform vertrekt vanuit de sector (gebruikers en aanbieders samen) en er gewerkt wordt met objectieve criteria.

3. Verzekeringen

Het recht om vergeten te worden werd ondertussen met succes ingevoerd in de schuldsaldo-verzekering en in de verzekering gewaarborgd inkomen. Bovendien vragen de medische vragenlijsten die in levensverzekering worden gebruikt, enkel medische gegevens over de laatste tien jaar.

3.1. Ziekteverzekering

Voorzie een uitgebreidere oplossing in de ziekteverzekering. Eenmaal dat een uitsluiting wordt opgenomen voor een bepaalde ziekte of een handicap, gaat deze niet gepaard met een geldigheidstermijn en blijft ze doorgaans levenslang van toepassing. Het feit dat de betrokkene meerdere jaren klachtenvrij is en zonder behandeling, geeft geen aanleiding tot een herziening van die uitsluiting.

Het zou goed zijn om die situatie opnieuw te onderzoeken, zodat de betrokken personen opnieuw een verzekering met volledige dekking kunnen vinden na afloop van een bepaalde termijn die start bij het einde van een geslaagde behandeling. Bij een recente genezing, kunnen we inkomen dat een uitsluiting noodzakelijk is. Maar deze zou moeten kunnen vervallen na een redelijke termijn zonder behandeling zodat men opnieuw recht heeft op een dekking voor de uitgesloten aandoening.

3.2. Schuldsaldo-verzekering

Voor de schuldsaldo-verzekering vragen we opnieuw om de drempel van de bevoegdheid van het Opvolgingsbureau voor de tarifiering schuldsaldo-verzekering te verlagen zodat een reeks dossiers met een bij-premie tot en met 75% het voorwerp kunnen uitmaken van een tegensprekelijke medische discussie tussen specialisten.

4. Discriminatie en mensenrechten

Personen met een handicap lopen een groot risico om gediscrimineerd te worden. UNIA en het Vlaams mensenrechteninstituut (VMRI) zijn voor ons onmisbare partners in de strijd tegen uitsluiting en discriminatie.

De Vlaamse overheid stopte de samenwerking met UNIA vanaf maart 2023. Met de opstart van het VMRI werd een nieuwe methodiek van de geschillenkamer geïntroduceerd. Anders dan bij UNIA, wordt er bij het VMRI geen juridische bijstand verleend om de discriminerende partij voor de rechter te brengen. In tegenstelling tot een rechter kan de geschillenkamer binnen het VMRI enkel een niet-bindend voorstel met aanbevelingen doen. Wij vrezen dat personen met een handicap op deze manier niet de ondersteuning krijgen die ze, als kwetsbare groep, nodig hebben en verdienen. Een probleem rond discriminatie moeten zij nu juridisch op eigen houtje oplossen.

We volgen de ontwikkelingen op de voet en hopen met u op een effectieve impact. Maar parlement en regering moeten niet wachten op een evaluatie om actie te ondernemen. Non-discriminatie, mensenrechten, gelijke kansen en toegankelijkheid moeten de uitgangspunten zijn van elke beleidsmaatregel.

Europese antidiscriminatie richtlijn

Bevorder de aanneming van een horizontale richtlijn die discriminatie op basis van handicap verbiedt in alle bevoegdheidsdomeinen. Met speciale aandacht voor redelijke aanpassingen en toegankelijkheid.

Op 2 juli 2008 stelde de Europese Commissie een nieuwe antidiscriminatie richtlijn voor: de richtlijn goederen en diensten. Het was de bedoeling om Europese burgers beter te beschermen tegen discriminatie, onder meer op grond van handicap, op het vlak van sociale bescherming, gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting en de toegang tot goederen en diensten in het algemeen.

Momenteel biedt enkel een Europese richtlijn bescherming op het vlak van werk en beroepsopleidingen, wat ruimschoots onvoldoende is. We zijn intussen vijftien jaar verder en deze richtlijn is nog altijd niet goedgekeurd. Die goedkeuring zou nochtans de lidstaten dwingen om waar nodig hun wetgeving bij te stellen en om meer bescherming tegen discriminatie te bieden.

Hoewel het Belgisch wettelijk kader een van de meest vooruitstrevende is (beschermde criteria, ook op het vlak van goederen en diensten), zou de ratificering van deze richtlijn het mogelijk maken om ook op deze vlakken een beroep te doen op het Hof van Justitie van de Europese Unie.

5. Toegankelijkheid

5.1. Toegankelijkheid gebouwen

Vorig jaar keurde het Vlaams Parlement een resolutie goed, waarin de Vlaamse Regering werd opgeroepen de regels met betrekking tot de toegankelijkheid van gebouwen uit 2009 aan te passen. Uit een evaluatie in 2019 bleek namelijk dat die oude regels wel sensibiliseren, maar nog veel te weinig concrete impact hebben.

Welke bijsturingen komen er om gebouwen toegankelijker te maken? De toegankelijkheidsverordening als instrument blijft behouden en zal worden geoptimaliseerd op vier niveaus:

- de toetsing van het project aan de toegankelijkheidsnormen,
- het toepassingsgebied van de verordening,
- de toegankelijkheidsnormen en
- handhaving bij en na realisatie.

De effectiviteit van de toegankelijkheidsverordening zou verhoogd worden door het adviserend kader te versterken voor aanvragen voor omgevingsvergunningen voor publiek toegankelijke gebouwen of gebouwdelen. Die manier kan meer pragmatiek toelaten in de toepassing van de normen. Dit gebeurt in lijn met het ontwerpconcept van Universal Design. Onze vraag is of er effectief meer toegankelijkheid komt of dat het een versoepeling is van de normen zodat er bij de toekomstige evaluaties beter gescoord kan worden, maar dan zonder echte vooruitgang voor personen met een handicap?

Kando verwacht een permanente opvolging en evaluatie van de nieuwe regelgeving in functie van effectieve toegankelijkheid. Geen versoepeling van de regels, want die gaan voor ons nog niet ver genoeg. Toch zal de handhaving ervan al wel de toegankelijkheid verbeteren.

Laat het weer geen 10 jaar duren om vast te stellen dat de regelgeving onvoldoende werkt, want intussen wordt de ontoegankelijkheid voor jaren verder gebetonneerd.

5.2. Toegankelijkheid van producten en diensten

De federale ministerraad keurde op 24 maart een voorontwerp van wet goed dat voorziet in de gedeeltelijke omzetting van de Europese richtlijn 2019/882 over de toegankelijkheidsvoorschriften voor producten en diensten, voor wat het deel

vervoersdiensten betreft. De federale regering koos jammer genoeg voor een minimalistische benadering bij de omzetting van deze richtlijn.

Deze richtlijn, ook wel de European Accessibility Act genoemd, heeft tot doel de toegang tot producten en diensten te verbeteren voor personen met een handicap. Door de bestaande regelgeving over verschillende sectoren heen te harmoniseren, zullen personen met een handicap gebruik kunnen maken van beter toegankelijke producten en diensten. Op hun beurt zullen bedrijven door deze gemeenschappelijke regels makkelijker grensoverschrijdend kunnen handelen.

Voor wat betreft het vervoer, heeft de omzetting van de richtlijn betrekking op het gedeelte personenvervoer (per vliegtuig, bus, trein en over water). Meer specifiek moeten de vervoerders in deze sectoren actief hun websites, mobiele apparaten, elektronische ticketdiensten, interactieve informatieschermen en interactieve zelfbedieningsterminals toegankelijk maken voor personen met een handicap en de reizigers hierover op gepaste wijze informeren.

In navolging van de omzetting zal het nodig zijn om controle uit te oefenen op de uitvoering van deze bepalingen. Ook hier verwachten we met Kando resultaten op korte termijn en een permanente opvolging en evaluatie van de effectiviteit van de regelgeving en bijstellingen waar nodig.

5.3. Monitoring en handhaving toegankelijkheid

Een belangrijke quote uit het jaarverslag van UNIA: "De toegankelijkheidseisen moeten slechts worden toegepast voor zover ze geen onevenredige last uitmaken voor de betrokken overheidsinstantie.

Dit concept van onevenredige last roept echter veel vragen op in het kader van het VN-Verdrag over de rechten van personen met een handicap. Volgens het VN-Comité dat toeziet op de uitvoering van dit Verdrag, is de verplichting om toegankelijkheid te waarborgen onvoorwaardelijk. Dit impliceert dat belemmeringen voor de toegang tot bestaande objecten, voorzieningen, goederen en diensten die bedoeld zijn -of ontstaan- voor het publiek, geleidelijk en systematisch moeten worden weggenomen. Daarom kan de overheid die de toegankelijkheid moet waarborgen, zich hier niet van vrijpleiten door de last die dit met zich meebrengt aan te voeren."

Bovendien maakt Kando zich samen met UNIA zorgen over wie de evaluatie van de toegankelijkheidseisen zal opvolgen. Voor mensen met een handicap is het belangrijk om een duidelijk zichtbaar en onafhankelijk aanspreekpunt te hebben. Dit aanspreekpunt moet in verschillende bevoegdheidsdomeinen kunnen optreden en over voldoende personele en financiële middelen beschikken. Bovendien moet het actief samenwerken met representatieve organisaties van personen met een handicap.

6. Mobiliteit

Openbaar vervoer is er voor iedereen. We horen het graag. Maar er zijn toch nog heel wat maatregelen nodig om zowel de trein als de tram en de bus voor iedereen toegankelijk te maken. Personen met een handicap moeten mobiel kunnen zijn met de grootst mogelijke mate van zelfstandigheid. Mobiliteit is een van de sleutels tot inclusie.

Mensen met een handicap moeten keuzes kunnen maken over wonen, werken en leven. De toegankelijkheid van gezondheidszorg, cultuur en vrije tijd staat of valt met de noodzakelijke mobiliteit.

6.1. Openbaar vervoer

Toegankelijke haltes en voertuigen blijven een knelpunt. Te vaak is een interventie van de chauffeur nodig. Als er al een oprijplaat aanwezig is, blijft het gebruik ervan onpraktisch en tijdrovend in vergelijking met bijvoorbeeld de automatische toegang tot bussen en trams in het buitenland.

Schaf de verplichte reservatie voor assistentie bij de spoorwegen zoveel mogelijk af. Verlaag de reservatietijd zoveel mogelijk waar om praktische redenen reservatie van assistentie noodzakelijk blijft. Maak kernnetten en aanvullende netten toegankelijk voor iedereen.

Wij vragen om een concreet actieplan op middellange termijn, met afdwingbare en meetbare doelstellingen. In de evolutie naar klimaat neutraler leven, durven we die acties zeer concreet maken en sanctioneren bij niet-naleving. Doe hetzelfde voor integrale toegankelijkheid.

6.2. Aangepast vervoer

Ook met volledig toegankelijk openbaar vervoer zal een bepaalde doelgroep nog altijd aangepast vervoer nodig hebben. Voor de gebruiker van het aangepast vervoer is het elk jaar bang afwachten of het er nog zal zijn. Om nog maar te zwijgen over de betaalbaarheid en de assistentie die deze bij het aangepast vervoer mag verwachten.

Zorg voor voldoende aanbod op het hele grondgebied, een flexibel reservatiesysteem en hou het betaalbaar. Flexibiliteit houdt in dat het ook na de kantooruren, in het weekend en op feestdagen makkelijk te plannen en te boeken is.

6.3. Kwalitatief en betaalbaar vervoer voor mensen met een handicap naar buitengewoon onderwijs en dagbesteding bij een VZA

Nogal wat leerlingen uit het buitengewoon onderwijs krijgen niet het vervoer waar ze recht op hebben. Bovendien is de kwaliteit vaak ondermaats. Kinderen die drie uur per dag op de bus zitten, dat is ronduit kindermishandeling. We verwachten hier een aanzienlijke investering om deze toestand te verhelpen.

Het vervoer naar en van het dagcentrum is voor veel mensen met een handicap onbetaalbaar geworden sinds de invoering van de persoonsvolgende financiering. Zij schrappen een aantal dagen ondersteuning omdat ze de middelen niet meer hebben om er te geraken. Wij vragen een samenwerking tussen het domein welzijn en mobiliteit om ervoor te zorgen dat mensen de nodige ondersteuning kunnen blijven verderzetten.

6.4. Kosteloze begeleiderskaart voor kinderen met een handicap

De drempel voor een kosteloze begeleiderskaart voor kinderen met een handicap ligt heel hoog. Enkel kinderen die het maximaal aantal punten halen in pijler 1 (inschaling zorgtoeslag) hebben recht op deze kaart. In de praktijk gaat het meestal over kinderen die door hun handicap niet met het openbaar vervoer kunnen reizen. Geef een kosteloze begeleiderskaart aan kinderen met ofwel vier punten in pijler 1 of 12 punten in totaal.

6.5. Parkeerkaart

Personen met een blauwe parkeerkaart moeten in verschillende steden hun auto op een verschillende manier registreren om gebruik te kunnen maken van onbetaald parkeren op openbaar domein. Zorg voor een eenmalige registratie voor alle steden en gemeenten.

De parkeerkaart voor mensen met een handicap is gebonden aan een persoon en niet aan een wagen. Daarom moet mogelijk worden om 'in real time' de auto te registreren waar die persoon zich op dat moment mee verplaatst. Er zijn heel wat personen met een handicap zonder eigen wagen die op hulp van anderen zijn aangewezen (mantelzorgers, assistenten, minder mobiele centrale...) om zich te verplaatsen.

6.6. Deelmobiliteit

Zich verplaatsen via deelmobiliteit betekent gebruikmaken van vervoermiddelen die door verschillende personen worden gedeeld. Een aantal fiscale voordelen waar personen met een handicap van gebruik kunnen maken (verkeersbelasting, btw-vermindering) moeten kunnen behouden blijven wanneer ze hun voertuig inzetten in het kader van deelmobiliteit.

6.7. Oplaadpunten

De elektrificatie van het wagenpark komt in een stroomversnelling. We stellen vast dat er bij heel wat laadpalen een probleem is qua toegankelijkheid voor personen met een mobiliteitsbeperking. Zowel door hun ontwerp als door de plaatsing (op een stoep, een berm, een hoge sokkel) kan een chauffeur/rolstoelgebruiker er niet zelfstandig gebruik van maken.

We vragen dringend regels op te stellen voor het ontwerp en de plaatsing van oplaadpunten en laadpalen zodat ze geen barrière vormen voor personen met een handicap.

6.8. Passagiersrechten

Pas de regelgeving over passagiersrechten aan zodat mensen met een handicap even gemakkelijk in de Europese Unie kunnen reizen als mensen zonder handicap.

Ondanks het principe van non-discriminatie en gelijke rechten ondervinden passagiers met een handicap talloze drempels in de vorm van een onaangepaste infrastructuur, onaangepaste voertuigen en ontbrekende dienstverlening. Zonder de nodige voorzieningen en aanpassingen blijven deze rechten dode letter.

Zorg ervoor dat de vliegtuigmaatschappij personen met een handicap niet willekeurig kan weigeren of een verplichting kan opleggen om met een assistent te reizen, waarbij het extra ticket moet betaald worden. Alle internationale én regionale luchthavens moeten bovendien kwaliteitsvolle assistentie bieden aan personen met een handicap. Verhoog de inspanningen om de toegankelijkheidsvereisten van de transportinfrastructuur uit te breiden en te veralgemenen. Of het nu gaat over luchthavens, treinstations of 'Hoppinpunten' of haltes van een aanvullend net.

7. Zorgtoeslag voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte

Aanvragen moeten afgehandeld worden op een redelijke termijn en met transparantie over de beoordeling, ook over de clusterprocedure. Waarom kan de achterliggende motivering bij beslissingen niet standaard worden meegedeeld? Dan ziet de aanvrager meteen met welke documenten rekening is gehouden. Een motivering moet eenvormig en helder zijn.

Ook de clusterprocedure roept te veel vragen op. Het is onduidelijk of men alleen naar de diagnose kijkt of dat ook andere voorwaarden gelden. Nu leidt de inschaling van een kind met een 'cluster-aandoening' maar ook bijkomende zorgnoden niet altijd tot een hoger puntenaantal. Zo ontvangen de ouders minder zorgtoeslag dan waar ze recht op hebben.

De huidige aanpak is zeker niet efficiënt en moet radicaal herzien worden. 80% van de toegekende aanvragen bevindt zich in de laagste zorgtoeslagschijf en de procedure -met regelmatige herzieningsmomenten- is te arbeidsintensief. Niet in het minst voor het kind met de handicap en de ouders.

De afhandelingstermijnen zorgen dat ook het bekomen van afgeleide rechten problematisch verloopt of dat ze helemaal verloren gaan.

8. Werk

De voorbije legislatuur werd nieuwe regelgeving voor collectief en individueel maatwerk van kracht. Kando verwacht veel van deze maatregelen voor de tewerkstelling van personen met een handicap. Maar monitoring van resultaten en bijsturing in functie van gedetecteerde knelpunten is nodig.

Geef als overheid het goede voorbeeld en maak een inhaalbeweging voor de tewerkstelling van personen met een handicap. Het percentage personen met een handicap dat aan de slag is bij de Vlaamse en federale overheid daalt jaar na jaar. Sinds 2009 ziet de Begeleidingscommissie voor de aanwerving van personen met een handicap in het federaal openbaar ambt (BCAPH) toe op de toepassing van de 3%-doelstelling voor de aanwerving van personen met een handicap. Na 14 jaar is overduidelijk dat dit systeem niet werkt. Een radicale herziening van instroom en opvolging is absoluut nodig.

Ook de sociale economie speelt een belangrijke rol in de tewerkstelling van personen met een handicap. De versterking van deze sector moet ervoor zorgen dat de tewerkstelling van personen met een handicap op peil blijft.

Er is een juridisch kader voor duurzame overheidsopdrachten. Zorg voor zoveel mogelijk integratie van sociale criteria bij overheidsopdrachten waarbij personen met een handicap en bedrijven uit de sociale economie meer kansen krijgen.

We vragen ook voldoende aandacht en waardering voor wie nog niet betaald kan werken omwille van een medische, verstandelijke, psychische of sociale beperking en daarom beroep doet of wil doen op arbeidszorg.

9. Gezondheidszorg en hulpmiddelenbeleid

Kosten voor gezondheidszorg, hulpmiddelen en aanpassingen kunnen stevig inhakken op de levensstandaard van personen met een handicap. Zorg dat gezondheidszorg en hulpmiddelen zoveel mogelijk financieel toegankelijk worden door de eigen bijdrage te beperken. Zeker bij hulpmiddelen en aanpassingen stellen we vast dat het steeds meer voorkomt dat hogere inkomensgroepen relatief gezien meer voordeel halen uit sociale voorzieningen dan lagere inkomensgroepen door niet geïndeexeerde en achtergebleven refertebedragen.

Zorg voor een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid en voorzie daarvoor de nodige middelen. Een persoon die een handicap krijgt na 65 jaar wordt op dit moment uitgesloten van hulpmiddelen en aanpassingen. Met zeer schrijnende situaties tot gevolg. Dit leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid mag zeker niet leiden tot verlaagde budgetten voor actieven.

9.1. Mobiliteitshulpmiddelen

In de regelgeving is voorzien dat personen met een mobiliteitsbeperking via de bijzondere technische commissie eventueel betoelaging kunnen verkrijgen voor innovatieve mobiliteitshulpmiddelen. In de praktijk ervaren personen met een handicap toch hoge drempels om een voor hen geschikt mobiliteitshulpmiddel te bekomen.

Ook is er geen transparantie over het gebruik van het onderhouds- en herstelbudget. De eigenaar van het budget heeft een teller maar is afhankelijk van de verstrekker om zijn budget alleen nog maar te kennen. Dat moet anders.

De kloof tussen de kostprijs bij aanschaf en de beperkte tussenkomsten van de Vlaamse Sociale Bescherming voor bepaalde mobiliteitshulpmiddelen vragen van de gebruiker vaak een hoge eigen bijdrage. Zo worden sommige mobiliteitshulpmiddelen alleen toegankelijk voor personen die beschikken over voldoende eigen middelen.

Kando vraagt een evaluatie van de regelgeving met het oog op meer transparantie voor de gebruiker en het vergemakkelijken van de toegang tot de meest aangepaste,

adequate en performante mobiliteitshulpmiddelen. Beperk daarbij zoveel mogelijk de eigen bijdrage voor mobiliteitshulpmiddelen.

9.2. Preventief beleid en therapieën

Er is een hogere mortaliteit door kanker bij personen met een handicap in vergelijking met personen zonder handicap. Logisch, want personen met een handicap kunnen significant minder deelnemen aan het bevolkingsonderzoek voor vroegtijdige kankeropsporing. Bij de opsporing van borstkanker is er een schrijnend gebrek aan mammografische eenheden die toegankelijk zijn voor vrouwen met een handicap. Ook is de apparatuur vaak onbruikbaar door bv. een kleine gestalte, paraplegie en andere aandoeningen. Alternatieven worden voor deze groepen niet spontaan aangeboden.

Het Federaal kenniscentrum voor de gezondheidszorg publiceerde een studie met als titel: "Hoe de toegang tot de gezondheidszorg verbeteren voor personen met een verstandelijke handicap" en formuleerde talrijke beleidsaanbevelingen. We vinden dat de meeste van deze aanbevelingen prioritair moeten worden uitgevoerd in de gezondheidszorg. Voor de toegankelijkheid voor personen met een sensoriele of fysieke handicap moeten vergelijkbare maatregelen genomen worden.

10. Bewindvoering

De wet van 2013 stelt dat de bewindvoerder van een persoon met een handicap bij voorkeur een familielid is. Voorzie daarom de nodige ondersteuning en vorming voor familiale of niet professionele bewindvoerders en kandidaat bewindvoerders.

Het beschermingsstatuut voorziet heel wat mogelijkheden voor de vrederechter om op maat te werken. We merken te vaak dat deze mogelijkheden niet worden benut. Zowel bij bewind over de persoon als over zijn goederen. Dit heeft voor de betrokken persoon een belangrijk verlies van autonomie tot gevolg en is ronduit schrijnend.

De vredegerechten moeten voldoende middelen krijgen om op maat te werken. Regelmatig contact met diegenen die een bewindvoerder werd toegewezen en zijn vertrouwenspersonen, is noodzakelijk om voldoende op maat te kunnen werken. Een bewindvoerder moet bereikbaar zijn voor de beschermde persoon.

Bewindvoering door een professionele bewindvoerder is een kostelijke zaak en heeft een grote impact op de toch al beperkte koopkracht van personen met een handicap. Voor mensen met een laag inkomen zou deze dienstverlening gratis moeten zijn.

11. Onderwijs

Op vrijdag 1 september 2023 startte het nieuwe leersteunmodel. Evalueer de implementatie van het leersteundecreet en zorg voor de nodige bijstellingen als leerlingen en leerkrachten onvoldoende ondersteuning krijgen.

Wij vragen dat ouders en leerlingen altijd goede en duidelijke info krijgen in klare taal over hun inclusietraject of leersteuntraject op school.

Erken de ervaringsdeskundigheid van leerlingen en hun ouders. Zij willen hun verantwoordelijkheid opnemen en vragen een stem in hun leerloopbaan. Zij verdienen een evenwaardige stem in het overleg en in de zoektocht naar redelijke aanpassingen en individuele leerdoelen. Laat hen actieve en betrokken partners zijn.

Communiceer op een juiste en positieve manier naar scholen, ouders en leerlingen over het inschrijvingsrecht. Elke ouder moet de onderwijsvorm kunnen kiezen die voor zijn kind (op dat moment) het beste is of de meeste ontwikkelingskansen biedt. Die keuze moet onafhankelijk van de ernst en de aard van de handicap gemaakt kunnen worden. Inclusief onderwijs is een recht en geen gunst.

Richt een onafhankelijke instantie op waar ouders terecht kunnen voor bemiddeling, klachten of ondersteuning (bijv. wanneer ze niet akkoord gaan met de leersteun die hun kind krijgt of wanneer hun kind geweigerd wordt op een bepaalde school).

Maak werk van een coherente langetermijnvisie voor een volwaardig inclusief onderwijs en de stappen die hiervoor moeten gezet worden. Stilstand of stappen terug in de evolutie van inclusief onderwijs zijn onaanvaardbaar en bovendien in strijd met het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap. Om Inclusief Onderwijs te realiseren kunnen we niet blijven wachten op een 'zogenaamd' draagvlak. Het VN-verdrag is ook voor het onderwijs richtinggevend en duidelijk.

Neem zeker het advies ter harte van de onafhankelijke commissie met experts en onderwijsmensen over de evolutie naar inclusief onderwijs en de rol van het gewoon en buitengewoon onderwijs dat eind juni 2024 zal afgeleverd worden.

In alle lerarenopleidingen moet meer aandacht besteed worden aan omgaan met diversiteit in de klas. Vakken over omgaan met diverse handicaps (waarbij de focus niet ligt op de aard van de handicap, maar wel op de specifieke onderwijsbehoeften) in de klas, inclusie, differentiatie en leersteun, moeten bijdragen aan een noodzakelijke mentaliteitswijziging. Zodat toekomstige leerkrachten leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften met open armen zullen ontvangen en leerkrachten met een handicap ook zich welkom kunnen voelen in de leraarskamer.

12. Beeldvorming en media

Personen met een handicap moeten zoals iedereen programma's op radio en tv kunnen volgen. Twee nieuwe Europese richtlijnen verplichten de overheid om de toegankelijkheid van media te verbeteren. Enerzijds moet het aanbod aan toegankelijke programma's groter worden en anderzijds moet de toegankelijkheid van de toestellen verbeteren.

Ons advies is om de problemen en de oplossingen altijd samen met ervaringsdeskundigen te onderzoeken. Hou daarbij rekening met de diversiteit van handicaps, visueel, auditief, verstandelijk of cognitief. We verwijzen hierbij naar het omstandige media-advies van NOOZO. (<https://www.noozo.be/nl/adviezen/toegankelijkheid-van-audiovisuele-media>)

Implementeer bovendien een strategie om personen met een handicap op een genuanceerde manier in beeld te brengen en ook de schermzichtbaarheid te verhogen. Besteed voldoende aandacht aan hun verschillende rollen in de samenleving. Breng hen bijvoorbeeld in beeld in een rol als expert in een domein dat niets met handicap te maken heeft.

Een correct woordgebruik is belangrijk om de verhalen van personen met een handicap in beeld te brengen. Ook het gebruik van klare taal zorgt ervoor dat uitzendingen begrijpelijk zijn voor iedereen.

Ga in gesprek met verenigingen van/voor personen met een handicap over het diversiteitsbeleid. Laat personen met een handicap ook zelf aan het woord wanneer het gaat over thema's die hun leven beïnvloeden.

13. Niets over ons zonder ons (Europees, federaal en regionaal)

Een gedegen beleid voor personen met een handicap komt alleen tot stand in dialoog met de personen waarover het gaat. We willen als Kando daarom systematisch inspraak en we willen geconsulteerd worden over de inhoud van de maatregelen die voor mensen met een handicap genomen worden. We vinden de Vlaamse Adviesraad NOOZO (www.noozo.be) en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap (<https://ph.belgium.be/nl/>) belangrijke instrumenten voor het beleid en willen dat zij en hun leden versterkt worden om inspraak te realiseren.

Maar maak het middenveld niet monddood door besparingen. Belangenorganisaties vertegenwoordigen kwetsbare doelgroepen, zoals personen met een handicap. Laat

hun stem niet verloren gaan, maar beschouw hen als een partner om samen te bouwen aan een inclusievere samenleving.

Neem deel aan de 'Disability Intergroup', een informeel netwerk van Europarlementsleden van verschillende politieke families met interesse in het Europees beleid voor personen met een handicap. (<https://www.edf-feph.org/disability-intergroup/>)

Tot slot: betrek Kando bij je politiek werk voor personen met een handicap. Hou bij ieder besluit, ontwerp, ontwikkeling, ... van bij het begin rekening met mensen met een handicap. Het zou heel wat aanpassingen besparen!

